

MOARTEA UNUI ARTIST

ELVIRA POPESCU

„Elvira Popescu iradiază în jurul ei o viață extraordinară, antrenantă, cvasimagnetică. E una din rarele artiste care posedă un întreg registru, fiind capabilă să treacă cu ușurință și promptitudine de la burlesc la cochetărie, de la cochetărie la sentiment, și de la sentiment la pateticul cel mai violent“. Acestea erau cuvintele prin care Gabriel Boissy, unul dintre cei mai severi critici francezi, o definea pe Elvira Popescu în revista „Comoedia“ din 6 octombrie 1932.

În 1932, Elvira Popescu, numită „cea mai aristocratică dintre actrițe“, „regina teatrului marilor bulevarduri din Paris“, „extraordinară“, „unică“, „inimitabilă Elvira“, cucerise deja de aproape un deceniu până și pe cei mai rafinați și mai exigenți spectatori francezi. Dramaturgii scriau piese anume pentru talentul ei de excepție, pentru temperamentul ei exploziv, vulcanic, pentru farmecul ei irezistibil. Directorii teatrelor din capitala Franței se luptau să o câștige în distribuția spectacolelor. În 1932 era deja descoperită și de cineaștii francezi: realizase în 1931 filmul Sa meilleure cliente (Cea mai bună

clientă), deschizându-și astfel drumul către ecran, până la Austerlitz, turnat de Abel Gance în 1959, sau la Plein soleil (În plin soare), succes al lui Alain Delon alături de Elvira Popescu, regizat de René Clément în 1961.

Fiica unui negustor bucureștean și nepoata actorului Ion Niculescu de la Teatrul Național, Elvira Popescu s-a simțit atrasă de mirajul rampei, reușind să-și câștige profesorii, pe Aristizza Romanescu și pe C. I. Nottara, încă de la admiterea în Conservator, și publicul, încă de la cea dintâi apariție pe scenă, în 1912, când o joacă, la numai 16 ani, pe Ileana din Înșir-te mărgărite de Victor Eftimiu, pe prima scenă a țării. Imediat după terminarea studiilor, este angajată la Național, jucând alături de maestrul ei în Sapho de Alphonse Daudet și în Cocoșul negru de Victor Eftimiu. Succesul și consacrarea sunt legate însă mai ales de rolul Tofanei din Patima roșie de Mihail Sorbul (1916). Cu toate că joacă foarte mult, fie cochete, fie ingenue, în spectacole remarcabile ale Naționalului, cum au fost Chemarea codrului de George Diamandy, Magda de Sudermann, Sluta de Sebastian Lopez, Căminii de Haralamb Lecca, Sorana de I. Al. Brătescu-Voinești, Dama cu camelii de Al. Dumas-fiul, Tofana rămâne creația ei definitorie. Și-a dat perfect de bine seama de acest lucru, pentru că imediat după primul război mondial, în Bucureștiul cuprins de febra înnoirilor, când Elvira Popescu părăsește Naționalul și înființează, împreună cu Al. Mihalescu și Ion Iancovescu, compania Excelsior, succesul sigur rămâne tot Patima roșie. Cu Patima roșie cucerește și Parisul, în 1923, când îndrăzneții actori ai Excelsiorului întreprind primul turneu în Franța la unu teatru românesc.

Verva extraordinară, farmecul, vitalitatea Elvirei Popescu îi câștigă pe parizieni. Invitația de a rămâne în capitala Franței este o urmare firească. Și ea rămâne, reușind, chiar de la primul rol jucat aici, Sonnie din Ma cousine de Varsovie de Louis Verneuil, să-i aibă la picioare și pe cei mai capricioși spectatori. Au urmat succese pe cele mai diverse scene: Teatrul Michel, Teatrul Antoine, Renaissance, ba chiar și Comedia Franceză, fie în piesele lui Louis Verneuil, L'amant de mon coeur (Amantul inimii mele), La bonté (Bunătațea), Sang sur l'hermine (Sânge pe blană), Le joie d'aimer (Bucuria de a iubi), La marche à l'étoile (Goana după stele), fie

în alte lucrări. Printre remarcabilele reușite ale acestei mari actrițe au fost și cele din Pile ou face (Cap sau pajură) de Romain Coolus, Education du prince (Educația prințului) de Maurice Donnay, Le demi-monde de Alexandre Dumas-fiul la Comedia Franceză.

Neobosită, cu o energie nesecată și o tinerețe cuceritoare, Elvira Popescu a continuat să stăpânească scenele pariziene și după cel de al doilea război mondial. Dramaturgi dintre cei mai importanți, precum Maurice Druon sau André Roussin, scriu roluri pentru ea. La contessa de Maurice Druon, după cum și La Mamma și La Voyante (Ghicitoarea) de André Roussin au făcut săli pline stagiuni la rând în anii '60 și '70, fiecare spectator dorind s-o vadă pe celebra noastră compatriotă, fermecătoare, sclipitoare, strălucitoare, în ciuda anilor.

Talentele ei de conducătoare de trupă s-au manifestat plenar nu numai în România, ci și în Franța. În 1952 a înființat, împreună cu H. de Malet, Théâtre de Paris, iar din 1956 a organizat celebrele turnee France-Monde Production. Meritele i-au fost pe deplin recunoscute. S-au scris sute și sute de pagini elogioase despre arta ei, iar autoritățile franceze i-au acordat toate distincțiile posibile, inclusiv Legiunea de onoare.

Șase decenii, din 1923 până în 1993, Elvira Popescu i-a făcut pe francezi să-și amintească de România, pentru că marea actriță și-a păstrat nu numai numele cu rezonanță atât de românească, ci și accentul ei unic și „r“-ul ei puternic, „r“-ul pe care am avut prilejul să-l auzim în filmul lui Abel Gance, Austerlitz. Din când în când, în cele patru decenii de izolare, au pătruns ecouri ale succeselor ei și la noi, iar impresiile oamenilor noștri de teatru care au văzut-o la Paris ne-au reîmprospătat imaginea ei. Sică Alexandrescu relatează pe larg întâlnirea sa cu Elvira Popescu, prilejul fiind turneul Naționalului bucureștean din 1956, pentru că actrița a fost prezentă la numeroase evenimente românești. Revoluția din decembrie 1989 a fost salutăată cu entuziasm de această celebră româncă, născută în zi de 10 mai 1896, zi de sărbătoare națională, și plecată în nemurire duminică 12 decembrie 1993, tot o zi de sărbătoare...

ILEANA BERLOGEA